

رابطه اعتیاد به مواد مخدر با وقوع جرایم خرد

تاریخ پذیرش: ۹۳/۰۶/۰۵

تاریخ دریافت: ۹۲/۱۲/۱۰

از صفحه ۱۲۱ تا ۱۴۴

جلال شیرزاد^۱، وحید نجفی امامی^۲

چکیده

کشور جمهوری اسلامی ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی و قرار گرفتن در مجاورت بزرگ‌ترین کانون تولید مواد افیونی و مسپر ترانزیت این مواد، همچنان تحت تأثیر این شرایط قرار گرفته و نتوانسته خود را از آثار سوء این بلیه ایمن نگهدارد. کلان‌شهر تبریز نیز به دلیل قرار گرفتن در مسیر ترانزیتی انتقال مواد مخدر به اروپا که بخش قابل توجهی از مواد مخدر انتقالی از سوی قاچاقچیان، توسط توزیع کنندگان جزء بین مصرف کنندگان و معتادان شهر تبریز پخش می‌شود و معتادان به منظور تأمین مواد مصرفی روزانه خود به سمت ارتکاب جرایم خرد که بیشترین فراوانی را در بین معتادان دارد، روی می‌آورند. همچنین غافل ماندن از جرایم خرد زمینه را برای وقوع جرایم مهم تر هموار می‌کند. بنابراین، این تحقیق با هدف تبیین رابطه اعتیاد به مواد مخدر با افزایش وقوع جرایم خرد در کلان‌شهر تبریز انجام شده است. روش تحقیق حاضر، از نظر هدف و ماهیت کاربردی و از نظر روش اجراء، توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری شامل کلیه پرونده‌های مربوط به جرایم خرد سال ۱۳۸۹ به تعداد ۸۶۰۲ بوده که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بر روی پرونده ۲۹۷ نفر دارای سابقه ارتکاب جرایم خرد اجرا شده است. برای گردآوری داده‌ها از یک پرسش‌نامه محقق ساخته استفاده شده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد ارتکاب جرایم خرد بین افراد معتاد بیشتر بوده و رابطه معناداری بین نوع و میزان مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد وجود دارد.

کلید واژه‌ها

اعتیاد، جرایم خرد، مواد مخدر، تبریز، معتاد

۱- استادیار پزشکی قانونی دانشگاه علوم انتظامی امین (نویسنده مسؤل: Jalal_Shirzad@yahoo.com)

۲- کارشناس ارشد کشف جرایم دانشگاه علوم انتظامی امین.

مقدمه

امروزه پدیده مواد مخدر و جرایم مرتبط با آن به یک معضل اساسی برای بسیاری از کشورهای جهان تبدیل شده است. ویژگی سازمان یافتگی و فراملی بودن این جرایم موجب شده تا هیچ کشوری نتواند خود را از عواقب زیانبار آن مصون بداند (غنجی، ۱۳۸۶). آثار سوء سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی معضل اعتیاد و قاچاق مواد مخدر بر تمامی عرصه‌های حیات انسانی سیطره انداخته، که به اعتقاد برخی از کارشناسان و صاحب نظران، مسایل اجتماعی و انسانی آن به یک بحران جهانی، ملی و منطقه ای مبدل شده که این بحران در کنار سه بحران موجود دیگر؛ نابودی محیط زیست، تهدید اتمی و فقر به عنوان مسئله روز جهانی درآمده است.

کشور جمهوری اسلامی ایران به لحاظ موقعیت جغرافیایی و قرار گرفتن در مجاورت بزرگترین کانون تولید مواد افیونی و مسیر ترانزیت این مواد، همچنان تحت تأثیر این شرایط قرار گرفته و نتوانسته خود را از آثار سوء این بلیه ایمن نگهدارد. اعتیاد به مواد مخدر از جهت‌های گوناگون قابل بررسی است. تأثیر گذاری اعتیاد بر مسائل اجتماعی، اقتصادی و امنیتی در همه کشورها مورد توجه مدیران و برنامه ریزان عرصه‌های اجرایی و امنیتی است. فرد معتاد نسبت به خانواده و خود احساس مسؤلیت نمی کند. موقعیت اجتماعی او متزلزل بوده و به دیگران اعتماد ندارد و برآورد نیازهای خود را مقدم بر دیگران می‌داند (مرادی، ۱۳۸۶).

جرایم خرد یکی از مسائلی بوده که تاکنون کمتر به آن توجه شده است و به واسطه فراوانی ارتکاب در سطح جامعه و دهان به دهان گشتن در جوامع، باعث عدم احساس امنیت در شهروندان می‌شود. همچنین غافل ماندن از جرایم خرد زمینه را برای وقوع جرایم مهم تر هموار می‌کند. با این تعبیر سمبولیک که یک پنجره شکسته و تعمیر نشده، نشانه این است که کسی به این موضوع اهمیت نمی‌دهد و بنابراین شکستن پنجره‌های بیشتر نیز هزینه ای را به کسی تحمیل نخواهد کرد (کی ویلسون؛ به نقل از جوانمرد، ۱۳۸۶).

کلان شهر تبریز به دلیل قرار گرفتن در مسیر انتقال مواد مخدر به اروپا (در مسیر ترانزیتی بودن) که بخش قابل توجهی از مواد مخدر ترانزیت شده از سوی فروشندگان و توزیع کنندگان خرد، بین مصرف کنندگان و معتادان به مواد مخدر در شهر تبریز

پخش می شود. توزیع کنندگان مواد مخدر در جهت جذب مشتریان خصوصاً جوانان در محل های عمومی شهرها اعم از پارک، میداین، مراکز آموزشی، ورزشی و... حضور دارند، به نحوی که دسترسی به مواد مخدر به سادگی میسر است. در شهر تبریز معتادان به منظور تأمین مواد مصرفی روزانه خود، به سمت ارتکاب جرایم خرد که بیشترین فراوانی را در بین معتادان دارد روی می آورند. در نتیجه جامعه دچار احساس کاهش امنیت شده و احساس امنیت با میزان جرم یا ضریب امنیتی موجود در جامعه ارتباط مستقیم دارد.

برخی معتقدند که پخش کوچکی از ترس مردم مربوط به جرایم خرد است و قسمت عمده ناامنی و ترس مردم از جرایم خشونت بار است. شاید تا حدی این مسئله درست باشد، اما دو موضوع در ذهن به وجود می آید. اول اینکه مشاهدات و بررسی ها نشان نمی دهند که چه مقدار از نگرانی های شهروندان در شهرهای بزرگ از وقع جرایم مهم ناشی می شود و چه مقدار مربوط به تنفر و استرس ناشی از بی نظمی در خیابانهاست. بر اساس آنچه از رفتار و اظهارات مردم در مصاحبه های آنها به دست آمده، می توان قضاوت کرد که آنها ارزش زیادی برای نظم عمومی قائل هستند و وقتی پلیس در حفظ نظم عمومی اقدام می کند احساس تسکین و اطمینان دارند. بررسی مجموع آمار ارتکاب جرایم خرد (سرقت داخل خودرو، سرقت دوچرخه، کف زنی، کش روی، سایر سرقت های خرد و...) در سال ۸۸ و ۸۹، نشان دهنده افزایش صعودی با درصد بالا است. بالا بودن آمارهای فوق موجب شد محقق تحقیقی پیرامون این موضوع که آیا اعتیاد به مواد مخدر سبب افزایش جرایم خرد در شهر تبریز شده است انتخاب کند. لذا این پژوهش با هدف تبیین رابطه اعتیاد به مواد مخدر با وقوع جرایم خرد کلان شهر تبریز انجام شده است. این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال اساسی است که چه رابطه ای بین اعتیاد به مواد مخدر و وقوع جرایم خرد در کلان شهر تبریز وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که تحقیقات متعددی در خصوص موضوع مورد بحث در مطالعات خارجی و داخلی انجام شده است که به برخی از آنها به شرح زیر اشاره می‌شود:

در یک مطالعه طولی در تگزاس، آمونتگ و بار^۱ (۱۹۸۶)، اثر تحصیلات والدین، موقعیت شغلی مادر، مذهبی بودن، قومیت و نژاد را بر روی مصرف مواد مخدر بررسی نموده‌اند. برعکس برخی تحقیقات پیشین، آنها دریافتند که تحصیلات والدین و موقعیت شغلی مادر هیچ یک ربطی به مصرف مواد مخدر ندارد. کسانی که با هر دو والدین خود زندگی می‌کنند، احتمال کمتری دارد که درگیر مصرف ماری جوانا شوند. مذهبی بودن دارای رابطه معناداری با مصرف مواد مخدر در تمامی ابعاد مذهبی بوده است. محققانی چون، کمپل و اسونسون^۲ (۱۹۹۲) و ایکرز و لی^۳ (۱۹۹۹) نیز در مورد رابطه بین مذهبی، جنسیت و نژاد با مصرف مواد مخدر به نتایج مشابهی دست یافته‌اند.

لی و دنگ^۴ (۱۹۹۵) به تحلیل الگوها و همبسته‌های ساختاری، جرایم موادمخدر در تایوان پس از جنگ، یعنی سال‌های ۱۹۶۰ - ۱۹۹۰ پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که چنین جرایمی در تایوان در مقایسه با ایالت متحده بسیار پایین است. تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان می‌دهد که نرخ تولید خالص ملی، ضریب جنسیتی و نسبت پلیس به شهروندان، رابطه معناداری با تخلفات مربوط به موادمخدر دارد.

بروک و همکارانش^۵ (۱۹۹۹) در یک مطالعه طولی و با استفاده از رگرسیون لجستیک، به بررسی رابطه بین مواد مخدر و ایفای نقش‌های معمول هر فرد پرداخته‌اند. در این تحقیق میزان مصرف مواد مخدر و نیز ایفای نقش‌هایی چون

1 - Amoateng & Bahr

2 - Campbell & Svenson

3 - Akers & Lee

4 - Lee & Deng

5 - Brook and et al.

اشتغال، ازدواج و والدینی مورد سنجش قرار گرفته اند و نتایج تحقیق نشان می‌دهد که سابقه استفاده از مواد مخدر با خطر فزاینده عدم ایفای نقش‌های معمول در زندگی روزمره هر فرد عجین است.

علیپوردی نیا (۱۳۸۴) در تحقیق خود با عنوان مطالعه جامعه شناختی اعتیاد به مواد مخدر در ایران، به دنبال تبیین عوامل اجتماعی مؤثر بر تغییرات میزان جرایم مواد مخدر در کشور است تا از این طریق بتواند سهم هر یک از متغیرهای مستقل را شناسایی کند. روش تحقیق این پژوهش طولی - تطبیقی است و جامعه آماری آن را کلیه استان‌های کشور در طی سال‌های ۸۰-۶۸ تشکیل می‌دهد و واحد تحلیل نیز استان است. در یافته‌های تحقیق فوق ذکر شده که صرفاً ۲۹ درصد از تغییرات جرایم مواد مخدری را در ایران می‌تواند توضیح دهد و باقیمانده آن را متغیرهای دیگری تبیین می‌کنند که خارج از حیطه بررسی این تحقیق است. علیپوردی نیا (۱۳۸۵) در پژوهش دیگری با عنوان تبیین جامعه شناختی دستگیری‌های مرتبط با مواد مخدر؛ مطالعه موردی استان مازندران، به تبیین دستگیری‌های مرتبط با مواد مخدر در استان مازندران پرداخته است. هدف اصلی این مطالعه، تحلیل عوامل اجتماعی مرتبط با میزان اعتیاد است. محقق در پی پاسخگویی به این سؤال بوده که عوامل اجتماعی مؤثر بر نوسانات میزان اعتیاد در میان شهرستان‌های مازندران کدامند؟ بر اساس یافته‌های این تحقیق میزان دستگیری‌های مجرمان مرتبط با مواد مخدر از ۸۱ نفر (در ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) در سال ۷۵ به ۵۱۹ نفر (در ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) در سال ۸۰ افزایش یافته است، یعنی ۶/۴ برابر افزایش یافته است.

کتاب‌های فراوانی در خصوص اعتیاد و مواد مخدر و جرم و آسیب‌های اجتماعی توسط اساتید و صاحب نظرانی همچون مسعود کوثری (۱۳۸۳)، هدایت ستوده (۱۳۸۵) و رضا فاضلی و همکارش (۱۳۸۶) صورت گرفته است. همچنین توسط مرکز تحقیقات ناجا، پژوهشگران و دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی امین، تحقیقات و فعالیت‌های پژوهشی متعددی انجام پذیرفته است.

مبانی نظری تحقیق

مواد مخدر از قرن چهاردهم و از کلمه فرانسوی «دراگ»^۱ به معنی مواد خشک گرفته شده است، یعنی اکثر داروهایی که زمانی از گیاهان خشک به دست آمده اند (بادینکسی، ۱۳۸۴: ۱۵). در کتب دارو شناسی معمولاً مواد مخدر را مواد شیمیایی می‌دانند که پروتوپلاسم زنده را تحت تأثیر قرار می‌دهند (شیخاوندی، ۱۳۸۴: ۴۴۷). مواد مخدر در انواع مختلف به مواد مخدر با منشاء طبیعی یا سنتی (موادی که یا مستقیماً در طبیعت وجود دارد یا در آزمایشگاه‌ها با عملیات شیمیایی به دست می‌آید، مانند تریاک، مرفین، هروئین، کوکائین، حشیش، شیره) و مواد مخدر مصنوعی (موادی که در آزمایشگاه‌ها و با ترکیب عناصر شیمیایی تهیه می‌شوند، مانند کراک، متادون، کریستال) تقسیم می‌شود (غنجی، ۱۳۸۶: ۱۳).

به نظر برخی از جامعه‌شناسان کج‌روی، کاربرد مترادف دو واژه جرم و کج‌روی را در جوامعی می‌توان مشاهده کرد که در آنها قوانین مکتوب و مدون وجود ندارد. اما در خصوص جوامع دیگر، کاربرد واژه جرم معمولاً به مواردی محدود می‌شود که قانون یا هنجارهای رسمی و مکتوب جامعه، آن را منع کرده است و ارتکاب آن، این نوع هنجار را نقض می‌کند (سلیمی و داوری، ۱۳۸۰: ۲۲۸). جرم فعل یا ترک فعلی که قانون ارتکاب آن را منع و برای مرتکبان آن مجازات تعیین کرده است و جرایم خرد که معادل واژه «پتی آفنز»^۲ است در فرهنگ لغات حقوقی این گونه تعریف شده‌اند: جرایمی که دارای مجازات حبس کمتر از یک سال یا جزای نقدی اندک هستند (آخوندی، ۱۳۷۸). در واقع این گونه رفتارهای نا هنجار آثار روانی و روحی نامطلوبی در بین بیننده و شنونده به وجود می‌آورد و جامعه را در نهایت به فساد و پر خاشگری و بی‌اعتنایی به مقررات سوق می‌دهد (عابدینی، ۱۳۸۵). این تعریف جامعه‌شناس از جرم خرد است؛ اما می‌دانیم که جرایم خرد دامنه بسیار وسیعی دارد.

فرآیند اعتیاد تا جرایم خرد: تأثیرگذاری مسایل اجتماعی، اقتصادی، فشارهای روانی موجب بروز پدیده اعتیاد در برخی از افراد می‌شود. افراد علاوه بر نیازهای

1-drug

2-petty offense

اقتصادی دارای نیازهای اجتماعی نیز هستند. مؤلفه های شخصیت، کسب شهرت، جلب محبت و در یک مفهوم کلی نیاز به تأیید اجتماعی از عمده ترین نیازهای اجتماعی است. زمانی که هنجارهای اجتماعی در معرض خطر قرار گیرد، ناهنجاری یا انومی اجتماعی وقوع می یابد که در بعضی از افراد به پدیده اجتماعی اعتیاد منجر می شود. حال که معتاد در دام اعتیاد افتاد، پیوند میان فرد و جامعه ضعیف یا گسسته می شود. دلبستگی، تعهد، مشغولیت و ایمان و عقیده تحت شعاع قرار می گیرد. کسی که علاقه ای به خانواده، دوستان و در یک کلام به اجتماع سالم ندارد، نگران به خطر افتادن روابط اجتماعی خود نبوده و اگر احساس بدهکاری به اجتماع نکند و سرمایه ای در زمینه تحصیلات و سوابق کاری و دارایی های خود نداشته باشد، نسبت به جامعه و هدف های آن احساس وظیفه و تعهد نمی کند. لذا معتاد احساس می کند از دست رفته و چیزی برای از دست دادن ندارد. بروز علایم روحی و جسمی اعتیاد، باعث کاهش ارزش اجتماعی در بین اعضای خانواده، دوستان و محل زندگی می شود. دیگران شامل اعضای خانواده، دوستان و آشنایان از او دوری جسته و قصد دارند خود را نجات دهند.

رفتار قهرآمیز و تحقیر آمیز دوستان و آشنایان و اعضای خانواده منجر به بی احترامی نسبت به فرد معتاد شده و به مرور با افزایش اشتباهات و تخلفات و جرایم کوچک برچسب منحرف به معتاد زده می شود. این برچسب در اکثر مواقع منجر به بروز احساس فنا و ناامیدی معتاد می شود و در نتیجه به ارتکاب جرایم منتهی می شود. با تکرار جرم، فرد معتاد به مجرم سابقه دار تبدیل شده و جهت تأمین نیاز مالی خود و به منظور خرید مواد مخدر به هر نوع عمل مجرمانه ای اقدام می کند. با بروز رفتار قهرآمیز و رانده شدن معتاد که توأم با برچسب خوردن است دیگر معتاد در بین افراد سالم اجتماع جایی ندارد و ناچار برای تسلی خاطر خود و کمک متقابل برای رفع مشکل به افراد نایاب و معتاد گرایش می یابد و با گروه های هم درد مانند افراد الکلی، معتاد و سارق و ... متحد می شود؛ زیرا دارای خواسته ها و تمایلات مشترکی هستند. اعتیاد به سرعت قدرت درک شعور و عواطف او را از بین برده، ارتکاب همه گونه اعمال خلاف را فراهم می آورد (حسینی، ۱۳۸۱: ۹۹).

به دنبال مصرف مواد مخدر و مهم تر از آن به نسبت مصرف مواد، به ویژه در مواردی که فرد معتاد مدتی دور از دارو بوده است، احتمال ارتکاب هر جرمی تنها برای رسیدن به آن وجود دارد (حاجی قاسم، ۱۳۷۹: ۷۰). اعتیاد و سرقت خرد به صورت نزدیکی با هم ارتباط دارند. اکثر معتادان حتی در خانواده‌های مرفه گرایش عجیبی به جرایم خرد دارند. از کیف همسرانشان و حتی قلک بچه‌های خود هم پول برداشته و بعضی وسایل به خصوص جواهرات را مخفیانه به فروش رسانیده و فقدان آن را گم شدن عنوان می‌کنند. جرایم خرد یکی از جرایم پر تعدد جامعه ما است که اعتیاد در وقوع آن به عنوان یک علت مؤثر نقش دارد (حسینی، ۱۳۸۱: ۱۰۰). فرد معتاد در اوایل برای تهیه مواد مخدر برای تدخین از درآمد و دارایی‌های خود استفاده می‌کند و زمانی که نقدینگی خود را از دست داد؛ چنانچه شغلی هم داشته باشد آن را هدر می‌دهد. در مرحله بعدی به فروختن اموال منزل و لوازم خانگی مبادرت می‌کند و چون با اعتراض اهل خانواده مواجه می‌شود، ناگزیر به سرقت لوازم و وسایل زن و فرزندان دست می‌زند، آنگاه به ناچار این عمل زشت را به خارج از منزل تسریع می‌دهد و در حد توان به سرقت اموال و دارایی‌های مردم مبادرت می‌کند و در مراحل کاهش تاب و توان جسمانی و شاید در پایان قدرت و توانایی بدنی برای تهیه و خرید مواد مخدر فقط وسایل نازل و سبک و اندک را می‌رباید. بنابراین خاکستر نشینان به لحاظ نیازهای خود انس و الفت دیرینه‌ای با سرقت‌های خرد دارند. اعتیاد به دو شکل با جرایم دیگر ارتباط می‌یابد: شکل اول حالتی است که اعتیاد به عنوان یک علت وقوع جرم در کنار عامل قبلی جرم زا باعث ارتکاب جرم می‌شود. حالت دوم، اعتیاد به تنهایی باعث ارتکاب جرایم می‌شود. فردی که زمینه‌ای برای ارتکاب جرم نداشته در اثر اعتیاد یک شبه ره صد ساله پیموده، زمینه‌های جرم زایی را برای خود ایجاد کرده است.

ویژگی‌های جرایم خرد از دیدگاه جرم‌شناسی: از دیدگاه جرم‌شناسی، جرایم خرد رفتارهایی هستند که بلافاصله بعد از حدود جرم انگاری قرار دارند و بسیار نزدیک به کژ رفتاری‌هایی هستند که پاسخ اجتماعی دارند؛ اما به دلایل مختلف و بر اساس ضرورت، قانون گذار برای آنها مجازات کیفری تعیین کرده است. در واقع اگر یک طیف برای ناهنجاری رفتار رسم کنیم، جرایم خرد در همسایگی کژروی‌ها قرار

دارند و قبح اجتماعی آنها به حدی نیست که مردم مرتکبان آنها را مستحق مجازات‌های سنگین و سرزنش شدید بدانند. خسارات ناشی از این جرایم نیز چندان سنگین نیست. اما آنچه اهمیت این گروه از جرایم را روشن می‌کند حجم بالای آمار و کثرت تعداد ارتکاب آنهاست (نوروزی، ۱۳۸۸).

ویژگی‌های جرایم خرد از دیدگاه‌های اجتماعی - اقتصادی

دیدگاه‌های بسیاری سعی در آشکار ساختن تأثیر مواد مخدر بر وقوع جرم دارند، از جمله دیدگاه اقتصادی و اجتماعی. عده‌ای از محققان نقش پدیده‌های مادی را در وقوع بزه ناچیز می‌دانند. موریسون معتقد است که مسایل مادی نقشی بیشتر از ۱۰ درصد در وقوع جرایم ندارند و عده‌ای از علمای جامعه‌شناسی مشکلات اقتصادی را یک عامل اصلی و مؤثر در آسیب‌های اجتماعی می‌دانند. بعضی از اقتصاددانان پا را فراتر نهاده و بر مبنای تحقیقات خود نظر می‌دهند منشأ اصلی انحرافات و بزهکاری در جهان امروز در مسایل اقتصادی نهفته است (حسینی، ۱۳۸۱). در صورتی که اجتماعی نتواند حداقل نیازهای مادی را برای اعضا از راه‌های مشروع و قانونی تأمین کند، افراد از ابزار نامشروع (ارتکاب جرم) جهت رسیدن به خواست‌های خود استفاده می‌کنند. به طور کلی تحولات اجتماعی و اقتصادی که باعث افزایش سطح انتظارات اعضای جامعه می‌شود، می‌تواند در افزایش میزان ارتکاب جرایم مؤثر باشد؛ مخصوصاً مواقعی که رابطه منطقی بین اهداف و وسایل نیل به اهداف توسط نظام فرهنگی جامعه مشخص شده باشد (محسنی، ۱۳۸۶: ۱۲۰).

نظریه آنومی دور کیم: دور کیم برای تبیین پدیده‌ای، نظریه گرایش با سوء مصرف مواد مخدر از نظریه آنومی استفاده کرد. او معتقد است در شرایطی که قواعد اقتصادی نظیر نفع شخصی و رقابت، قاعده مسلط می‌شوند و می‌خواهند جای قواعد اخلاقی را که افراد را دعوت به محدود کردن نیازها و خواسته‌های روز افزون می‌کنند، بگیرند آنومی به وجود می‌آید (کوثری، ۱۳۸۳: ۱۸). افراد علاوه بر نیازهای اقتصادی دارای نیازهای اجتماعی نیز هستند. ابزار شخصیت، کسب شهرت، جلب محبت و در یک مفهوم کلی نیاز به تأیید اجتماعی از عمده‌ترین نیازهای اجتماعی است (محسنی، ۱۳۸۶: ۱۲۱). دوگانگی میان جسم انسان و نیازهای آن از یک سو و روح آدمی و

خواسته‌های آن از سوی دیگر پدید آورنده کشاکش دائمی میان جسم و روح است. اگر خواسته‌های آدمی (نیروهای نفسانی) مهار نشود زندگی اجتماعی با وضعیت بی‌هنجاری روبه رو می‌شود. کوتیک نظریه دورکیم را این چنین تکمیل می‌کند: فقر به تنهایی و بدون دخالت عوامل دیگر، بیشتر به عنوان یک عامل ثبات بخش در جامعه تأثیر می‌گذارد. وی بیان می‌کند که تصور یا قول آرزوهای بلند پروازانه، فقر را غیر قابل تحمل می‌نماید به گونه‌ای که انسان از تمامی ابزارهای ممکن (مجاز مشروع یا غیر مجاز مشروع) استفاده می‌کند تا خود را از فقر نجات دهد و این باعث رشد رفتارهای انحرافی می‌شود (رفیع پور، ۱۳۷۸: ۱۸).

نظریه پاره گروه بزهکار (آلبرت کوهن): فرض اصلی کوهن بر این است که افراد منحرف و بزهکار آرمان‌ها و اهداف مقبول اجتماعی فرهنگ جامعه را پذیرفته‌اند؛ ولی به علت شکست یا عدم فرصت مناسب و کافی برای دستیابی به اهداف مقبول و متداول در جامعه، آن را با ارزش‌ها و هنجارهای دیگری برای به دست آوردن منزلت و وجهه جایگزین می‌کنند. در نتیجه پاره فرهنگ بزهکاری به وجود می‌آید و بدین وسیله افراد تلاش می‌کنند بر مشکلات خود فائق شوند. فرهنگ فرعی به وجود آمده که خلاف جهت قرار می‌گیرد و ارزش زیادی برای اعمال بزهکارانه همچون اعتیاد، سرقت، ولگردی و ... قائل می‌شوند (محسنی، ۱۳۸۶: ۸۳).

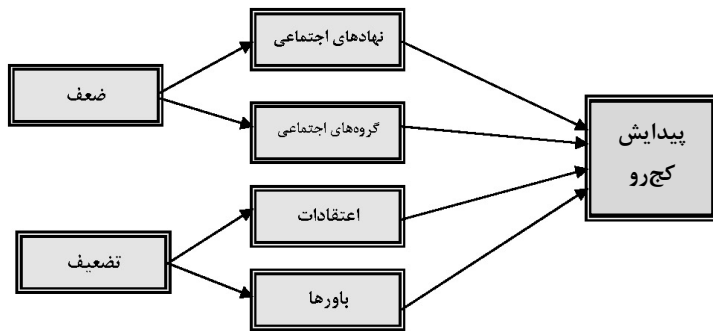
به نظر کوهن محرومیت فرهنگی، دلیل موجهی برای کمبود موفقیت طبقه پایین است و بسیاری از پسران طبقه کارگری به دلیل اینکه راه‌های موفقیت برای آنها مسدود است، از فقدان منزلت اجتماعی رنج می‌برند. آنها چون از طریق آرمان‌های موفقیت متداول در جامعه نمی‌توانند موفقیت خود را جبران کنند به ارزش‌ها و هنجارهای دیگری که از آن طریق موفقیت کسب کنند روی می‌آورند که نتیجه این عمل به یک فرهنگ فرعی بزهکاری منتهی می‌شود. این راهی است که نوجوانان طبقه پایین برای حل مسایل مشترک خود در پیش می‌گیرند. به اعتقاد کوهن فرهنگ فرعی بزهکاری هنجارهای خود را از فرهنگ کلی جامعه دریافت می‌کند، اما آنها را در خلاف جهت تغییر می‌دهد. به این ترتیب ارزش والایی برای اعمالی از قبیل سرقت، ویرانگری و ولگردی و سایر اعمالی که در کل جامعه محکوم است قائل می‌شود (صفوی، ۱۳۷۹: ۲۲).

نظریه کنترل اجتماعی (هیرشی): نظریه کنترل اجتماعی هیرشی از جمله نظریه‌های کنترل است که هم کنترل بیرونی و هم کنترل درونی را مورد توجه قرار می‌دهد. هیرشی با الهام از دورکیم، معتقد است که رفتار انحرافی نتیجه ضعف پیوندهای فرد با جامعه عادی است. چهار عنصر در نظریه هیرشی برای پیوند فرد با جامعه یا دیگران عادی عبارت‌اند از:

- ۱- دلبستگی^۱: میزان توجه و حساسیت فرد نسبت به دیگران و دیدگاه‌ها و توقعاتشان؛
- ۲- سرسپردگی^۲: میزان همراهی پاداش‌ها و مجازات‌های اجتماعی با رفتار هم‌نوا و ناهنجار افراد؛
- ۳- درگیری^۳: میزان وقتی که فرد در فعالیت‌های عادی اجتماعی صرف می‌کند؛
- ۴- باور داشتن یا اعتقاد^۴: میزان اعتبار اخلاقی هنجارهای اجتماعی برای فرد، یا میزان درونی کردن هنجارهای اجتماعی.

تا زمانی که فردی به گروه‌های عادی جامعه ارتباط دارد، از هنجارهای اجتماعی پیروی می‌کند، ولی اگر یک یا چند حلقه ارتباطی ضعیف شد، احتمال منحرف شدن افزایش می‌یابد (آبادینسکی، ۱۳۸۴: ۷۲ و هیرشی ۱۹۶۹: ۱۲۰). هیرشی نتیجه می‌گیرد، کسانی که همبستگی قوی تری با گروه داشته باشند میزان انحراف آنها کمتر است و اعمال کنترل اجتماعی بر روی آنها بیشتر انجام می‌گیرد و بالعکس. او پیدایش کج‌روی را معلول ضعف همبستگی در گروه‌ها و نهادهای اجتماعی و نیز تضعیف اعتقادات و باورهای موجود در جامعه می‌شمارد. نتیجه‌ای را که هیرشی از تحلیل خویش می‌گیرد آن است که جامعه یا گروهی که در میان اعضای آن وابستگی‌های متقابل قوی، وجود داشته باشد، پیش از جامعه یا گروهی قادر به اعمال کنترل بر اعضای خود خواهد بود که اعضای آن بستگی محکمی با هم نداشته باشند (محققان، ۱۳۸۸: ۲۰۰).

1- Attachment
2- Commitment
3- Involvement
4- Belief

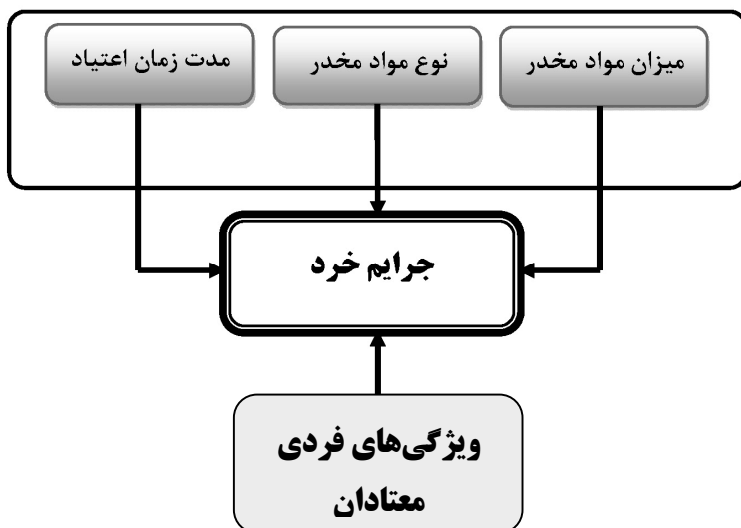

نمودار ۱: عوامل پیدایش کج‌رو بر اساس تئوری هیرشی (۱۹۶۹)

به طور کلی، نبود کنترل‌های شخصی و اجتماعی موجب پیدایش بزهکاری و جرم می‌شود. کنترل‌های اجتماعی از کنترل‌های رسمی نظیر قوانین و کنترل‌های غیررسمی همچون ضمانت‌های اجتماعی منتج می‌شوند.

فرضیه‌های تحقیق

- ۱- بین اعتیاد به مواد مخدر و ارتکاب جرایم خرد رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
- ۲- بین نوع مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
- ۳- بین میزان مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
- ۴- بین مدت زمان اعتیاد و ارتکاب جرایم خرد رابطه‌ی معناداری وجود دارد.
- ۵- بین ویژگی‌های فردی معتادان و ارتکاب جرایم خرد رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

نمودار ۲: مدل مفهومی تحقیق

روش‌شناسی تحقیق

روش تحقیق حاضر، از نظر هدف و ماهیت کاربردی و از نظر روش اجرا، توصیفی - تحلیلی از نوع پیمایشی است. جامعه آماری این تحقیق، کلیه پرونده‌های سال ۱۳۸۹ مربوط به جرایم خرد به تعداد ۸۶۰۲ پرونده در دواير تجسس کلانتری های تبریز و تیم‌های مبارزه با سرقت آگاهی شهرستان تبریز است. جامعه نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شده و با استفاده از فرمول کوکران از پرونده‌های موجود در هر کلانتری و تیم‌های اداره مبارزه با سرقت به تعداد ۲۹۷ پرونده استخراج شده است. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه محقق ساخته که اعتبار آن به تأیید اساتید رسیده و پایایی آن براساس آلفای کرونباخ (۹۰) به دست آمده، استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

الف) یافته‌های توصیفی: بررسی سن متهمان نشان می‌دهد که ۳ درصد از آنها در سنین ۱۰ تا ۲۰ سال قرار دارند، ۶۰ درصد در رده سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۳۰ درصد در رده سنی ۳۰ تا ۴۰ سال و ۷ درصد در رده سنی ۴۰ و بالای ۴۰ سال قرار دارند. به عبارت دیگر، تقریباً ۹۰ درصد متهمان دارای سن بین ۲۰ الی ۴۰ سال هستند. همچنین در بررسی به عمل آمده مشخص شد، ۴۶/۵ درصد متهمان مجرد، ۴۵/۵ درصد متأهل و ۴ درصد مطلقه و ۱ درصد بیوه می‌باشند و حدود ۸۰ درصد متهمان دارای تحصیلات کمتر از راهنمایی و بی سواد بودند. حدود ۹۳ درصد متهمان به جرایم خرد، دارای اعتیاد بودند و تنها ۷ درصد آنها اعتیاد نداشتند. به عبارت دیگر، از ۲۹۷ پرونده بررسی شده در مورد جرایم خرد، در ۲۷۵ مورد متهمان دارای اعتیاد بودند.

ب) یافته‌های تحلیلی: جهت بررسی وجود رابطه (همبستگی) متغیرها از آزمون کای اسکوئر استفاده شده است.

جدول ۱: نوع مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد

آزمون	ارزش	درجه آزادی	سطح معناداری
کای اسکوئر	۱۷/۴۴۹	۴	۰/۰۰۲
درصد احتمال	۱۷/۶۴۷	۴	۰/۰۰۱
تعداد	۲۹۷		

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوئر محاسبه شده به میزان ۱۷/۴۴۹ و درجه آزادی ۴ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۰۰۲ که از ۰/۰۲۵ کوچک‌تر است، می‌توان گفت بین نوع مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد.

جدول ۲: نوع مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد

جرایم خرد	نوع مواد	تعداد	جرایم خرد
همبستگی پیرسون	۱	۲۹۷	۰/۰۵۳
سطح معناداری	.	۲۹۷	۰/۰۱۲
تعداد	۲۹۷	۲۹۷	۲۹۷
همبستگی پیرسون	۰/۰۵۳	۲۹۷	۱
سطح معناداری	۰/۰۱۲	۲۹۷	.
تعداد	۲۹۷	۲۹۷	۲۹۷

مقدار معتبر^۱ به دست آمده برابر ۰/۰۱۲ است که با توجه به دو دامنه بودن^۲ آزمون با ۰/۰۲۵ مقایسه می شود و چون $P < ۰/۰۲۵$ است، نتیجه می شود که یک نوع رابطه بین نوع مواد و ارتکاب جرایم خرد وجود دارد و چون ضریب پیرسون (۲) برابر ۰/۰۵۳ به دست آمده و $۰ < \tau < ۱$ است، نتیجه می گیریم که رابطه و همبستگی ضعیف از نوع مستقیم و ناقص است؛ زیرا مقدار ضریب پیرسون خیلی به صفر نزدیک است.

جدول ۳: میزان مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۰۰۰	۶	۲۴/۹۱۸	کای اسکوتر
۰/۰۰۰	۶	۲۶/۸۴۰	درصد احتمال
		۲۷۵	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۲۴/۹۱۸ و درجه آزادی ۶ با ۱ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۰۰۰ که از ۰/۰۲۵ کوچکتر است، می توان گفت بین میزان مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد وجود دارد. با توجه به نتیجه آزمون، فرضیه دوم تحقیق تأیید می شود.

جدول ۴: میزان مواد مخدر مصرفی و ارتکاب جرایم خرد

مقدار مصرف	جرایم خرد		
۰/۱۹۳	۱	همبستگی پیرسون	جرایم خرد
۰/۰۰۱	۰	سطح معناداری	
۲۷۵	۲۹۷	تعداد	
۱	۰/۱۹۳	همبستگی پیرسون	مقدار مصرف
۰	۰/۰۰۱	سطح معناداری	
۲۷۵	۲۷۵	تعداد	

مقدار معتبر به دست آمده برابر ۰/۰۰۱ است که با توجه به دو دامنه بودن آزمون با ۰/۰۲۵ مقایسه می شود و چون $P < ۰/۰۲۵$ است نتیجه می شود که یک نوع رابطه بین مقدار مصرف مواد مخدر و ارتکاب جرایم خرد وجود دارد و چون ضریب پیرسون (۲) برابر ۰/۱۹۳ به دست آمده و $۰ < \tau < ۱$ است، نتیجه می گیریم که

1 - P-Values
2 - 2-tailed

همبستگی از نوع مستقیم و ناقص است. بنابراین با افزایش مقدار مصرف مواد مقدار، گرایش به ارتکاب جرایم خرد نیز در بین افراد معتاد افزایش می‌یابد.

جدول ۵: مدت زمان اعتیاد به مواد مخدر و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۳۳۲	۶	۶/۸۷۷	کای اسکوتر
۰/۱۳۴	۶	۹/۷۸۱	درصد احتمال
		۲۷۵	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۶/۸۷۷ و درجه آزادی ۶ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۳۳۲ که از ۰/۰۵ بزرگ تر است، بنابراین می‌توان گفت بین مدت زمان اعتیاد به مواد مخدر و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود ندارد، بنابراین فرضیه سوم تحقیق رد می‌شود.

جدول ۶: سن معتادان و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه	ارزش	
۰/۱۰۷	۶	۱۰/۴۵۰	کای اسکوتر
۰/۰۲۲	۶	۱۴/۲۳۵	درصد احتمال
		۳۹۷	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۱۰/۴۵۰ و درجه آزادی ۶ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۱۰۷ که از ۰/۰۲۵ بزرگ تر است، می‌توان گفت بین سن معتادان (متهمان) و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود ندارد.

جدول ۷: وضعیت تاهل معتادان و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۳۴۱	۸	۹/۰۱۸	کای اسکوتر
۰/۲۱۰	۸	۱۰/۸۵۸	درصد احتمال
		۲۹۷	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۹/۰۱۸ و درجه آزادی ۸ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۳۴۱ که از ۰/۰۲۵ بزرگ تر است، می‌توان گفت بین وضعیت تاهل معتادان (متهمان) و ارتکاب جرایم خرد رابطه معنا داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود ندارد.

جدول ۸: تحصیلات معتادان و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۰۰۰	۱۴	۱۲۴/۴۲۶	کای اسکوتر
۰/۰۰۰	۱۴	۸۷/۱۱۱	درصد احتمال
		۲۹۷	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۱۲۴/۴۲۶ و درجه آزادی ۱۴ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۰۰۰ که از ۰/۰۲۵ کوچکتر است، می توان گفت بین میزان تحصیلات متهمان (معتادان) و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود دارد.

جدول ۹: تحصیلات معتادان و ارتکاب جرایم خرد

تحصیلات	جرایم خرد		
۰/۶۱۵	۱	همبستگی پیرسون	جرایم خرد
۰/۰۰۵	.	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	
۱	-۰/۶۱۵	همبستگی پیرسون	تحصیلات
.	۰/۰۰۵	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	

مقدار معتبر به دست آمده برابر ۰/۰۰۵ است که با توجه به دو دامنه بودن آزمون با ۰/۰۲۵ مقایسه می شود و چون $P < ۰/۰۲۵$ است نتیجه می شود که یک نوع رابطه بین تحصیلات و سرقت وجود دارد و چون ضریب پیرسون (r) برابر ۰/۶۱۵- به دست آمده و $-۱ < r < ۰$ است، نتیجه می گیریم که همبستگی از نوع معکوس و ناقص است. به عبارت دیگر، با افزایش تحصیلات متهمان، ارتکاب به جرایم خرد کاهش می یابد.

جدول ۱۰: شغل متهمان و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۰۰۰	۱۲	۴۱/۳۷	کای اسکوتر
۰/۰۰۰	۱۲	۵۲/۵۸	درصد احتمال
		۲۹۷	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۴۱/۳۷ و درجه آزادی ۱۲ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۰۰۰ که از ۰/۰۲۵ کوچکتر است، می توان گفت بین شغل متهمان (معتادان) و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود دارد.

جدول ۱۱: شغل متهمان و ارتکاب جرایم خرد

شغل (بیکاری)	جرایم خرد		
۰/۸۳۹	۱	همبستگی پیرسون	جرایم خرد
۰/۰۰۹	.	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	
۱	۰/۸۳۹	همبستگی پیرسون	شغل (بیکاری)
.	۰/۰۰۹	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	

مقدار معتبر به دست آمده برابر است ۰/۰۰۹ است که با توجه به دو دامنه بودن آزمون با ۰/۰۲۵ مقایسه می شود و چون $P < ۰/۰۲۵$ است نتیجه می شود که یک نوع رابطه بین شغل متهمان و جرایم خرد وجود دارد و چون ضریب پیرسون (r) برابر ۰/۸۳۹ به دست آمده و $۰ < r < ۱$ است، نتیجه می گیریم که همبستگی از نوع مستقیم و ناقص می باشد. به عبارت دیگر، با افزایش بیکاری در جامعه ارتکاب جرایم خرد نیز افزایش می یابد.

جدول ۱۲: درآمد ماهیانه و ارتکاب جرایم خرد

سطح معناداری	درجه آزادی	ارزش	
۰/۰۱۳	۶	۱۶/۰۷۷	کای اسکوتر
۰/۰۱۳	۶	۱۳/۸۴۵	درصد احتمال
		۲۹۷	تعداد

با توجه به مقدار آزمون کای اسکوتر محاسبه شده به میزان ۱۶/۰۷۷ و درجه آزادی ۶ با ۵ درصد خطا و همچنین سطح معناداری مجاز ۰/۰۱۳ که از ۰/۰۲۵ کوچک تر است، می توان گفت بین درآمد ماهیانه متهمان (معتادان) و ارتکاب جرایم خرد رابطه معنا داری در سطح اطمینان ۹۵ درصد وجود دارد.

جدول ۱۳: درآمد ماهیانه و ارتکاب جرایم خرد

درآمد ماهیانه	جرایم خرد		
۰/۸۹۳	۱	همبستگی پیرسون	جرایم خرد
۰/۰۰۱	.	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	
۱	۰/۸۹۳	همبستگی پیرسون	درآمد ماهیانه
.	۰/۰۰۱	سطح معناداری	
۲۹۷	۲۹۷	تعداد	

مقدار معتبر به دست آمده برابر است $0/001$ می باشد که با توجه به دو دامنه بودن آزمون با $0/025$ مقایسه می شود و چون $P < 0/025$ است، نتیجه می شود که یک نوع رابطه بین درآمد ماهیانه و جرایم خرد وجود دارد و چون ضریب پیرسون (r) برابر $0/893$ به دست آمده و $0 < r < 1$ - است نتیجه می گیریم که همبستگی از نوع معکوس و ناقص است. با افزایش درآمد ماهیانه ارتکاب به جرایم خرد کاهش می یابد. نتیجه می گیریم در بین ویژگی های فردی، بین سن و وضعیت تأهل افراد با ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری وجود ندارد؛ اما بین میزان تحصیلات، درآمد ماهیانه و شغل (میزان بیکاری) با ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری وجود دارد.

نتیجه گیری

در این تحقیق، با مطالعه نظریات جامعه شناسی و با بهره گرفتن از این دیدگاه ها به بررسی علل گرایش افراد معتاد به ارتکاب جرایم خرد پرداخته شد و با جمع بندی نکته نظرات صاحب نظرانی چون دورکیم، کوهن، هیرشی و تبیین آن با محیط پژوهشی تحقیق، محقق چارچوب نظری پژوهش را مشخص کرده و بدون جهت گیری های مغرضانه پژوهش خود را به پایان رساند.

نظریه های متعدد، از جمله نظریه های دیدگاه های اجتماعی - اقتصادی ابراز می دارند که منشأ اصلی انحرافات و بزهکاری در جهان امروز مسایل اقتصادی بوده و مشکلات اقتصادی در بزهکاری به صورت مستقیم و غیر مستقیم تأثیر دارد که در آمد پایین افراد و اقدام به جرایم خرد آشکارتر می سازد. نظریه آنومی دورکیم نیز تناسب اقتصادی را برای ابراز شخصیت مهم می داند و زمانی که ابزار اقتصادی مناسب نباشد، افراد دچار انحراف می شوند و برای رسیدن به آمال و آرزوها به راه های نامشروع روی می آورند. بیکاری و به تبع آن ضعف اقتصادی، فرد را به سوی انحراف سوق داده و از گروه های عادی در جامعه جدا و به گروه های منحرف پیوند می دهد که معاشرت با آنان و گذران اوقات در اقدام به بزهکاری نیز مؤثر خواهد بود (نظریه کنترل اجتماعی هیرشی). برچسب انحراف نیز برای افراد باعث واکنش اجتماعی و سازماندهی دوباره افراد شده که بهترین نمونه، مصرف مواد مخدر است. بی توجهی به ارتکاب جرایم خرد، زمینه ساز ارتکاب جرایم بزرگ خواهد بود که سابقه دستگیری

افراد به جرایم خرد در سطح شهر تبریز در تحقیق حاضر مبین این مورد نیز بوده است.

همان‌طور که نتایج آزمون کای اسکوئر و همچنین ضریب همبستگی پیرسون نشان داد، می‌توان گفت بین نوع مواد مخدر مصرفی و همچنین میزان مواد مخدر مصرفی توسط معتادان و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری وجود داشته است. به طوری که با افزایش مقدار مصرف مواد مخدر، ارتکاب جرایم خرد نیز در بین افراد معتاد بیشتر می‌شود.

بین مدت زمان اعتیاد به مواد مخدر و ارتکاب جرایم خرد رابطه معناداری وجود نداشته است. همچنین در بین ویژگی‌های فردی تعریف شده در تحقیق حاضر، رابطه معناداری بین سن و تأهل در ارتکاب جرایم خرد به دست نیامد؛ اما بین تحصیلات و شغل (میزان بیکاری) و درآمد ماهیانه افراد رابطه معناداری بوده است، به طوری که با افزایش سطح تحصیلات افراد میزان ارتکاب جرایم خرد کاهش می‌یابد و به لحاظ شغلی نیز افراد بیکار بیشتر از افراد شاغل اقدام به جرایم خرد می‌کنند. همچنین افرادی که از درآمد پایینی برخوردار بوده‌اند، بیشتر اقدام به ارتکاب جرایم خرد کرده‌اند.

با توجه به اینکه در تحقیق فوق تنها به افزایش جرایم خرد با تأکید بر مواد مخدر بررسی شده، لیکن تأثیر مواد مخدر بر جرایم کلان نیز نفی نشده و می‌تواند نکات بسیاری در آشکار شدن چرایی وقوع برخی جرایم در جامعه و پیشگیری از وقوع آن‌ها را آشکارتر کند.

پیشنهادها

با توجه به نتایج و یافته‌های این پژوهش می‌توان پیشنهاد کرد:

- مبارزه با مواد مخدر و جمع‌آوری معتادان و دستگیری فروشندگان و توزیع‌کنندگان آن قطعاً خواهد توانست در سالم‌سازی جامعه مؤثر بوده و از وقوع مسائل و آسیب‌ها و جرایم اجتماعی متعدد جلوگیری کند.

- تهیه برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی (رسانه جمعی) در قالب فیلم و سریال‌های با محتوا نیز تأثیر مهمی در خانواده خواهد داشت تا بیشتر به کنترل فرزندان خود

بپردازند و تقویت روابط والدین با فرزندان و آموزش ارتباطات اجتماعی سالم و دقت در انتخاب همنشین و معاشرت با دوستان مناسب از بروز مشکلات برای افراد جامعه جلوگیری خواهد کرد. بنابراین والدین باید از ویژگی‌ها و تأثیرات مواد اعتیاد آور و همچنین شیوه‌ها و مهارت‌های تحکیم مبانی خانواده و برقراری رابطه مناسب با فرزندان و درک شرایط آنها آگاهی لازم را داشته باشند.

- آموزش و پرورش نیز با تهیه مطالب مفید در دوران آموزش و آگاهی بخشی در شناساندن آسیب های اعتیاد و مواد مخدر و در جهت پیشگیری از جرایم و برای سالم سازی جامعه اقدام کند. افزایش زمینه‌های اشتغال و کسب درآمد و همچنین افزایش سطح سواد جوانان و پایین آوردن سطح بیکاری در جامعه در بهبود وضعیت اجتماعی و اقتصادی فرد و جامعه مؤثر بوده و از وقوع جرایم خرد پیشگیری خواهد کرد.

- ایجاد شبکه‌های حمایتی در جامعه نیز برای پیشگیری از اعتیاد و همچنین کانون‌هایی برای ترک اعتیاد و نظارت بر آنان و تهیه شناسنامه مربوط به وضعیت فرد در زمان های متوالی و کنترل وی مؤثر خواهد بود. ارائه خدمات مشاوره ای مناسب به افرادی که به جهت اعتیاد مرتکب جرایم می شوند و ارائه آموزش حرفه ای مناسب جهت کسب در آمد برای هدایت فرد به یک زندگی سالم در آینده مؤثر خواهد بود.

منابع

- ابادینسکی، هوارد (۱۳۸۴). **مواد مخدر، نگاه اجمالی**، ترجمه: محمد علی زکریایی، جلیل کریمی، مهدی دهقانی کاظمی و علی فراخانی، تهران: جامعه و فرهنگ.
- آخوندی، محمود (۱۳۷۸). **نگرش قوه قضائیه به جرایم خرد**، مجموعه مقالات بیست و یکمین دوره بین المللی عالی- تخصصی نیروهای پلیس در اصفهان.
- جوانمرد، بهروز (۱۳۸۶). **نظریه‌های کیفری و رویکرد امنیتی جمهوری اسلامی ایران در جرایم سبک**، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره سوم، صص ۹۱-۷۱.
- حسینی، سیدمحمد (۱۳۸۱). **دانستنی های انتظامی - اجتماعی**، تهران: معاونت اجتماعی ناجا.

- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۸). آنومی یا آشفتگی اجتماعی (پژوهشی در زمینه پتانسیل آنومی در شهر تهران)، تهران: انتشارات سروش.
- سلیمی، ع. داوری، م. (۱۳۸۵). **جامعه‌شناسی کجروی، مجموعه مطالعات کنترل اجتماعی**، ویرایش دوم، قم: پژوهشکده حوزه و دانشگاه، ویرایش دوم.
- صفوی، امان الله (۱۳۷۹). **تئوری‌های انحراف**، تهران: انتشارات معاصر.
- شیخاوندی، داود (۱۳۸۴). **جامعه‌شناسی انحرافات و مسایل جامعه ایران**، تهران: نشر قطره.
- عابدینی، زین العابدین (۱۳۸۵). **ماهنامه علمی - ترویجی کارآگاه**، تهران: نشر کارآگاه.
- علیوردی نیا، اکبر (۱۳۸۴). **مطالعه جامعه‌شناختی اعتیاد به مواد مخدر در ایران، فصلنامه رفاه اجتماعی**، سال پنجم، شماره ۲۰، صص ۲۱۲-۱۹۳.
- علیوردی نیا، اکبر (۱۳۸۵). **تبیین جامعه‌شناختی دستگیری‌های مرتبط با مودت مخدر: مطالعه موردی استان مازندران، فصلنامه رفاه اجتماعی**، سال هفتم، شماره ۲۸، صص ۳۰۸-۲۸۵.
- غنجی، علی (۱۳۸۶). **کلیات مواد مخدر**، تهران: معاونت آموزش ناجا.
- کوثری، مسعود (۱۳۸۳). **آنومی اجتماعی و اعتیاد به موادمخدر**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- فاضلی، رضا و توسلی عباس (۱۳۸۶). **مبانی جامعه‌شناسی**، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
- محسنی، منوچهر (۱۳۸۶). **جامعه‌شناسی انحرافات اجتماعی**، تهران: نشر طه‌پوری.
- محققیان، زهرا (۱۳۸۸). **جامعه‌شناسی انحرافات**، تهران: پرتو خورشید.
- مرادی، ناصر (۱۳۸۶). **بررسی ارتباط اعتیاد و ارتکاب سرقت در شهرستان اسدآباد**، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- نوروزی، نادر و بهروز، جوانمرد (۱۳۸۸). **بررسی جرایم خرد در حقوق کیفری ایران**، **مجله حقوقی دادگستری**، سال ۷۳، شماره ۶۷، صص ۱۴۴-۱۲۷.

- هدایت ستوده (۱۳۸۵)، آسیب شناسی اجتماعی، تهران: آوای نور.
- Amoateng, Acheampony Yaw & Bahr, Sterhen J. (1986), “**Religion, Family, and Adolescent Drug Uses**”, Sociological Perspective.
 - Akers & Lee (1999), “**Social work with multicultural youth**”: <http://Books.google.com>
 - Brook, Je et Al (1999), “**The role of Parents in Protecting Colombia Adolescents from Delinquency and Mariguana Use** ”, Archive of Peditavies and Adolesents Medicine.
 - Campbell & Svenson L.W (1992), “**Drug use among university undergraduate students**”, Edmonton, Canada, Psychological Report.
 - Hirschi, Travis(1969). Causes of Delinquency, Berkeley, University of California Press.
 - Lee, Lou & Deng, Farjen (1995), “**Drug related crime in Taiwan**”, a time series analysis from 1960-1990, Sociological abstract.

Archive of SID